

Nastja Mulej: pogovor z dr. Edwardom De Bonom

"Potrebujemo več razmišljanja."

Kakšen je po vašem odnos med kreativnostjo in inovacijami?

Dobro vprašanje. Odgovor je preprost. Inovacija pomeni, da začneš udejanjati nekaj, kar je novo za to organizacijo. Izvor, vir te novosti je lahko nekaj, kar ste kupili, ukradli ... Kreativnost je lahko eden od virov inovativnosti, ni pa to nujno. Ne pomeni, da inovativnost brez kreativnosti ni koristna, je. Je proces, ki uporablja novosti.

Ali sta inteligentnost in kreativnost povezana?

Raje govorim o odnosu med inteligentnostjo in razmišljanjem. Pogosto se inteligentni ljudje ujamejo v past inteligentnosti. Uporabljajo svojo inteligentnost, da zagovarjajo svoje stališče, namesto da bi razvijali nove ideje. Inteligentnost je kot konjska moč pri avtomobilu. Razmišljanje je spretnost kot vožnja avtomobila. Mnogi inteligentni ljudje ne znajo razmišljati. In manj inteligentni znajo bolje razmišljati. Potencialno se inteligentni ljudje razvijejo v odlične mislece. Ni dovolj, da si inteligenten. Prav tako ni neposredne povezave med inteligentnostjo in kreativnostjo. Ni nujno, da boš zelo kreativen, če si zelo inteligenten. Lahko pa si zelo inteligenten, če si kreativen. Zanimivo je, da je bil Einstein zelo kreativen in marsikdaj je govoril o provokacijah. Razvijaj je ideje, ki so bile provokativne. Če se niso izšle, je šel naprej. Govoril je, da je domišljija pomembnejša od znanja, in tako naprej.

Kako so vaše tehnike izboljšale razmišljanje Novogvinejcev? Meni se zdijo precej zahodnjaške?

Podrobnosti ne poznam. Moj trener mi je povedal. Uvedel jih je v Šest klobukov. Enako tudi med afriška plemena. Tudi tam so imeli razvlečene debate. Šest klobukov jim je predstavil kot igrico in vsak posameznik je spoštoval pravila igre. Metoda okrepi osebno dinamiko. Učenje razmišljanja zapornikov na Novi Zelandiji je zmanjšalo vračanje v zapor na četrtno prejšnjega rezultata.

Ali mislite, da je lahko tehnika Šest klobukov tudi zlorabljena?

Vse se da zlorabiti. Če ti uspe obdržati vrednote, potem ne. Sicer pa se da, seveda. Gre za način razmišljanja, oblikovanje razmišljanja.

Ali obstaja razlika med razmišljanjem med Azijci in Evropejci, ali je naše razmišljanje odvisno od okolja?

Verjetno, da. Na primer: v prejšnjem stoletju je, mislim da, 66% novih idej prišlo iz Velike Britanije in samo 20% iz ZDA. Delno zaradi tega, ker je Anglija država ekscentrikov. Ekscentriki delajo vse po svoje. V kulturi, kjer morajo vsi biti enaki, je težje. Ekscentrik hoče uveljaviti svojo idejo.

Dal vam bom ekstremen primer: Italija. Italija ima problem s kreativnostjo. Odlični so pri oblikovanju, šibki pri novih idejah. Zakaj? Ker so preveč družabni. Hočejo kositi in večerjati s prijatelji in jih sprašujejo, če so jim všeč nove ideje. Če jim niso, jih opustijo. Če bi Marconi ostal v Italiji, ne bi nikoli razvil svojih idej. Odšel je v Anglijo in jih je. Ja, družbena klima vse spremeni.

Drug primer: Japonska. Tam so zelo zainteresirani za moje delo. Mojo prvo knjigo so tam prodali v večji nakladi kot ameriške ljubezenske romane. Na Japonskem so inovativnost integrirali v dnevno življenje. Delajo zelo resno, namensko. Rečejo: zdaj bom kreativen in tako razmišljajo. Kreativnost zelo resno jemljejo. Enako v Koreji. V ZDA je velika volja, da se odzovejo na idejo: dajmo nekaj narediti, ni pa je toliko, da jih generirajo.

Ali bi tako uspeli na Malti kot ste v Veliki Britaniji?

Malta je najstarejša civilizacija na svetu. Uradno. Za nas so egipčanske piramide moderna arhitektura. Prišle so 3.000 let kasneje. Prva struktura, ki jo je človek sestavil na svetu, je stala na Malti. V kamni dobi. Odgovor je: morda.

A bolj pomembno je, da izhajam iz medicine. Sem zdravnik. Raziskoval sem interaktivne sisteme v telesu. Od tod sem razvil teorijo sistemov, ki se sami organizirajo. Sem tudi psiholog. Zadevo sem prenesel na možgane. Moj izvor je v raziskavi možganov.

Kako je lahko človek kreativen v času, ki zahteva hitre rešitve in ni primeren za kreativno razmišljanje, kreativne debate, zanimive ideje? Kako je lahko človek kreativen v okolju, ki ne podpira kreativnosti?

Z uporabo tehnike Šest klobukov ste dejansko zelo hitri na sestankih. Hitro tvorite ideje. In ostane vam več časa izven sestankov. Pomembno pa je tudi poenostavljanje stvari. Res je, da potrebujete podporo. Hkrati pa kreativni človek mora imeti občutek za stvari, ki nudijo sprejemljivo korist. Da ne razmišljajo o stvareh, ki zahtevajo nemogoče investicijo ali velike stroške. Ki ne predstavljajo velikan-ske spremembe. Kaj je koristno za organizacijo. Da razmišlja o tem, kar je sprejemljivo.

Kakšne rešitve bi lahko bile za klimatske spremembe?

Na primer kalifornijski zakon, kjer bodo obdavčevali večje avtomobile. Veliko bolj koristno bi bilo, da bi z denarjem od nakupa potratnega vozila subvencionirali majhne avtomobile. Psihološko bi bilo bolj učinkovito.

Kaj mislite, zakaj se vaše tehnike bolj ne primejo v šolskem sistemu?

V šolstvu so vedno neke nove ideje in zadolženi za izobraževanje ne poslušajo več novih idej. Mislijo, da so moda. Ne želijo, da jih motimo. Akademiki tradicionalno verjamejo, da je logika koristna. Ne upajo si poskusiti. Posamezniki jih morajo spraviti v posamezne šole in potem počakajo, da vidijo, kaj se zgodi. Učenci jih takoj sprejmejo. Otroci jih vzljubijo. Učijo svoje starše. Toda potrebujemo ljudi na vplivni poziciji, da pomagajo kaj spremeniti.

Na vladnem nivoju?

Morajo biti posamezniki, ki prevladajo. Pred mnogo leti sem v Združenih narodih predlagal prostor za uvajanje sprememb. Rekli so mi, da je to nemogoče. Da niso tu, da razmišljamo, ampak da predstavljajo svoje države. To je razumljivo - če bi se spomnili česa drugega, kot je pogled svoje države, zanjo ne bi bili koristni. Zato hočem vzpostaviti Palačo razmišljanja, v katerikoli državi. Ki bi sprejemala ideje od vseh, in organizirala kreativne sestanke, novo razmišljanje na katerikoli temo. Kajti ne obstaja prostor, kjer bi se to že dogajalo. Je pa velika potreba po tem. Najdite mi Palačo in dam vam projekt.

Ali je kreativno razmišljanje stvar skupine?

Kreativno razmišljanje se vedno začne v glavi enega človeka. Ostali so zraven, razvijejo in tako naprej. To ne pomeni, da kreativne skupine, skupinsko razmišljanje, viharjenje možganov ni koristno. Seveda je, toda razvije se vedno v glavi posameznika.

Ali mislite, da potreba po več kreativnosti potegne za seboj več rešitev ali več problemov? Ali smo ljudje sposobni toliko sprejemati? Ali je hitrost potrebnega razmišljanja več, kot lahko prenesemo?

Odgovor je: potrebujemo več razmišljanja. Ena od nevarnosti naraščajoče tehnologije je obratna smer. Če daš računalnik mladini in šoli - in ne mislim, da ne -, obstaja nevarnost, da bo mislila, da ne rabi razmišljanja, ampak mora samo iskati. Učiti moramo neposrednega razmišljanja. Ni res, da so informacije nadomestek za razmišljanje. Potrebujemo oboje. Z novo tehnologijo še bolj, ne manj.

Kakšen je vaš pogled na spontanost v odvisnosti od kreativnosti?

Spontanost je opis za nenaden pojav ideje. Ne vemo, od kod pride, zato ji rečemo spontana. V glavi človeka pa ni nastala nenadno. Spontanost samo opiše, kako, ne pa, kaj se je zgodilo. Domisliš se česa, ker si gledal muho na steni; temu rečeš spontanost, ne veš pa, kako si prišel do tega.

Z dr. Edwardom De Bonom se je ob njegovem obisku 15. januarja 2010 na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani pogovarjala Nastja Mulej.